

آلودگی آب دریا و سایر مسائل بهداشتی در پلازهای سواحل شمالی

دکتر بهزاد صمیمی

مقدمه :

کثرت جمعیت در روزهای تعطیل و نبودن جا و بیتوته کردن مردم در کنار دریا و فقدان تسهیلات دفع مدفع و نظافت شخصی خود سبب بیشتر آلوده شدن آب دریا و محیط اطراف پلازهای و نامطلوب تر شدن شرایط محیط آن میگردد . عدم آشناشی و یا توجه مردم به مسائل ابتدائی بهداشتی از یکطرف و فقدان مقررات و قوانین کافی از طرف دیگر در مورد روش استفاده از پلازهای عمومی سبب ایجاد بی نظمی ها و مشکلات گوناگونی را در زمینه تأثیر میماید . فی المثل در مورد استحمام در آب دریا نه تنها همگی مردم دوش گرفتن و زدودن آلودگی هارا از بین خود قبل از ورود به دریا عملی زائد و غیر ضروری میدانند بلکه اکثریت نیز دریا را منعی آلوده نشدنی و دانماً پاک تصور نموده و بخود اجازه میدهدند که هر گونه کنافاتی رادر آن وارد نمایند ، عده ای نیز بهیچوجه خود را موظف به استفاده از لباس شنا نمیدانند و با هر گونه لباس آلوده ای به آب میروند و حتی بکرات دیده میشود که اتوبوس ها و کامیونهای مملو از جمعیت که اغلب اهالی دهات و شهرهای مجاور هستند بکنار دریا آمدند و بطور دسته جمعی بالباس وارد آب میشوند این افراد ضمن شستن چرک بدن و لباسهای خود در آب حتی مبادرت بدفع ادرار و مدفع نیز مینمایند و این خود بطوریکی بعداً بیان خواهد شد یکی از دلائل اولیه آلوده شدن آب دریا در پلازهای عمومی میباشد .

عبوراه اتومبیل را از محوطه پلازهای از میان انبوه مردم و عدم رعایت سرعت مجاز ، صرف بی رویه مشروبات الکلی ، شکستن و ریختن شیشه ها بر روی شن و یا داخل آب ، موتور سیکلت و دوچرخه سواری و مصرف اغذیه فاسد و ناپاک و بسیاری عوامل دیگر سبب بروز حوادث و سوانح بسیاری در این پلازهای بالاخص در موقع شلوغی میگردد .

کیفیت میکربی آب دریا در پلازهای :

برای تعیین کیفیت میکربی آب دریا از منطقه شنا و استحمام در پلازهای دریایی خزر اقدام به نمونه برداریهای متعددی از آب در شرایط و در مواقع و نقاط مختلف گردیده است . در این زمینه جمعاً ۵۷ نمونه تهیه و آزمایش گردیده است و منطقه تحت بررسی حد شرقی از مصب رودخانه بابل در ساحل بالسرا تا حد غربی پلازهای عمومی رامسر بوده است .

قبل از شروع بررسی پلازهای را از نظر تسهیلات و تجهیزات موجود در آن به ۳ دسته درجه ۱ (با تسهیلات و

اهمیت بهداشتی پلازهای سواحل شمالی کشور با توجه به انبوه مردمی که همه ساله در فصول گرم به اینگونه نقاط تغیریجی هجوم میاورند از نقطه نظر مسائل مختلف بهداشت عمومی در خور توجه فراوان میباشد .

همگام با ترقیات کشور در شؤون مختلف در سالهای اخیر و بالا رفتن سطح رفاه عمومی واژدیاد سائنس تقلیلی خصوصی و همچنین ایجاد تسهیلات متعددی در کشور در امر مسافرت مانند ساختمان راههای متعدد وسیع و اسفلاته بین تهران و بنادر شمالی واژدیاد و سائنس حمل و نقل سریع و راحت و ارزان به تعداد مسافرین کنار دریاست به سالهای گذشته بطور محسوسی افزوده شده است . بطور یکه در فصل گرما بالاخص در روزهای تعطیل آخر هفته و تعطیلات دیگر تعداد جمعیت در شهرهای ساحلی شمالی خیلی بیشتر از طرفیت قابل پذیرش این بنادر میباشد و در اینگونه موضع عنده زیادی از مردم که بدون جا مانده اند ناچارا مجبور به گذرانیدن شبهای در داخل اتومبیل و یا کنار دریا هستند . از طرف دیگر کلیه های حصیری نیز که در اینگونه نقاط در کنار دریا با جاره بمردم واگذار میگردد اکثرآ با وضع ابتدائی بنا گردیده و فاقد تسهیلات کافی و مناسب از نظر تأمین حوالج اولیه بهداشتی میباشند . در اینگونه پلازهای وضع تهیه آب آشامیدنی دفع مدفع و فاضلاب ، جمع آوری و دفع زباله و بالاخره چگونگی تهیه و عرضه مواد غذائی بسیار نامناسب و ابتدائی بوده و بهیچوجه تطابقی با اصول کلی بهداشت عمومی ندارد .

آن از آب دریا در پلازهای مختلف این نکته را روشن نموده است که شلوغی در پلازهای از عوامل اصلی آلودگی آب بوده است. بنوان مثال رقم متوسط تعداد کلیه میکرها در یک میلی لیتر آب از صبح جمعه تا صبح شنبه از ۱۳۶۰ به ۸۰۰۰ دریک پلازه تحت بررسی و در پلاز دیگر از ۱۰۰۰ به ۶۴۰۰ و در پلاز دیگر از ۱۳۰۰ به ۸۶۰۰ باکتری در هر میلی لیتر افزایش یافته است و از صبح شنبه به بعد تدریج این آلودگی در اثر اختلاط آب دریا کاکاوش یافته بطوریکه در صبح چهارشنبه بترتیب به ارقام ۴۶۰۰ - ۲۵۰۰ و ۳۰۰۰ سه پلاز مذکور تقلیل یافته است.

۳ - عدم رعایت نظافت و بهداشت فردی و فقادان

مقررات بهداشتی - عدم آشنائی و توجه مردم به مسائل بهداشتی ابتدائی از یکطرف، فقادان مقررات و قوانین کافی از طرف دیگر، سبب آلوده شدن بیشتر آب دریا میگردد. این علل عبارتند از:

۱ - ورود بدريا بدون دوش گرفتن قبلی.

۲ - عدم استفاده از لباس شنا و ورود با لباسهای چرك بدريا.

۳ - شستن قالی، قالیچه، پتو و لباسهای کنیف در آب دریا در پلازهای.

۴ - مبادرت بدفع ادرار و منفوع در آب و ریختن کثافات مختلف بدريا و سیاری علل دیگر، نمونهای آزمایش شده از آب دریا در اینگونه پلازهای اغلب از نوع درجه ۳ بوده اند رقمی تا ۱۲۵۰۰ باکتری در هر میلی لیتر آب آلودگی نشان داده است.

۴ - شسته شدن سطوح آلوده ساحل بوسیله امواج: در موقع کولاک و منقلب بودن دریا آب در اثر امواج بی دری بیش روی نموده و پس از شستشوی سطوح خشکی در پلازهای بدريا بر میگردد. بعلت فقدان تسهیلات دفع مدفع و زباله بالاخص در پلازهای درجه ۳ و عدم رعایت نظافت محیط، پلازهای آلوده بوده و این آلودگی بتوسط امواج وارد دریا میگردد. نمونهای برداشته شده از آب دریا قبل و بعداز کولاک اختلاف قابل توجهی را در آلودگی آب نشان میدهد، مثلاً دریک مورد کولاک رقم متوسط آلودگی به کلی بسیل در یک پلاز درجه ۳ کنیف از ۱۱۰۰ (قبل از کولاک) به ۱۱۰۰ (بعداز کولاک)، یعنی ۱۰ برابر افزایش یافته، در همین آزمایشات رقم تعداد کلیه باکتریها در یک میلی لیتر از ۶۰۰۰ (قبل از کولاک) به ۱۱۵۰۰ (بعداز کولاک) افزایش حاصل نموده است. دریک مورد دیگر (در یک پلاز درجه ۳ بهتر) رقم آلودگی به کلی با سیل از ۲۴۰ (قبل از شروع کولاک) به ۱۱۰۰ بعد از

تجهیزات خوب) - درجه ۲ (با وضع متوسط) و درجه ۳ (بدون تسهیلات و تجهیزات کافی که کلبهای حصیری در تحت عنوان پلاز عمومی در اکثر بنادر شماگی در ایندسته قرار میگیرند) تقسیم بندی گردیده است.

نتایج آزمایشات انجام شده بر روی نمونهای بطور خالصه در تابلو ذیل ذکر گردیده است:

بطور کلی در میزان آلودگی به کلیفرم و همچنین شمارش کلیه میکرها در پلازهای درجه ۳ نسبت به پلازهای درجه ۱ آلودگی بیشتری وجود نداشته است. در اینجا لازم است به طبقه بندی که توسط انجمن بهداشت عمومی آمریکا (American Public Health Association) انجام شده اشاره شود. در این طبقه بندی مناطق شنا را بر حسب مقدار آلودگی به کلی بسیل تقسیم بندی نموده است بترتیب ذیل:

معدل تعداد کلیه با سیل در ۱۰۰ میلی لیتر آب دریا

طبقه اول (A) خیلی خوب

طبقه دوم (B) خوب

طبقه سوم (C) متوسط

طبقه چهارم (D) بد

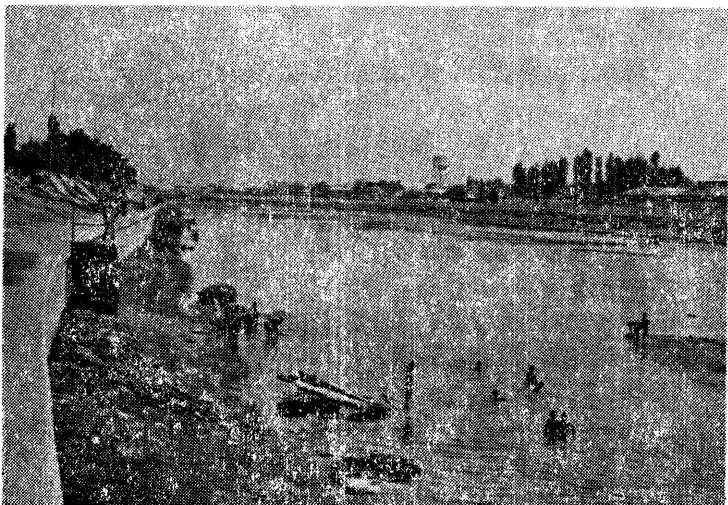
با مقایسه رقم آلودگی در پلازهای سواحل بحر خزر با طبقه بندی فوق ملاحظه میشود که اکثریت پلازهای سواحل این دریا با شرایط نگهداری فعلی از نوع چهارم (یعنی D یا خیلی بد) بوده است. و حتی در پلازهای درجه یک نیز رقم آلودگی بیش از ۱۰۰۰ مشاهده شده است.

عمل اصلی آلودگی آبدريا در پلازهای:

نتیجه بررسی های انجام شده عمل ذیل را عوامل اصلی آلودگی آبدريا در پلازهای معروف نموده است:

۱ - رودخانهای وارده بهدریا - نمونه برداریهای انجام شده از رودخانهها قبل از ورود بدريا از مصب رودخانه و از فواصل مختلف از رودخانه در دریا نشانده است که در پلازهایی که در تزدیکی مصب رودخانه ها قرار گرفته اند یکی از عوامل اصلی آلودگی آبدريا و پلازهای ورود مقادیر زیادی آلودگی از طریق رودخانه به بدريا و نفوذ آن به پلازهای بوده است.

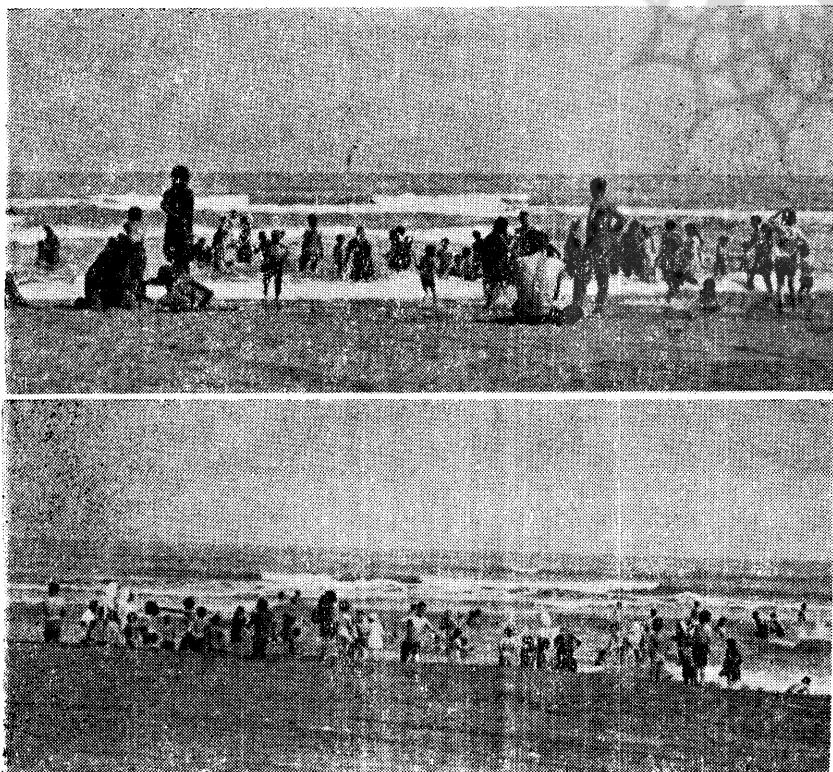
۲ - شلوغی و ازدحام در پلازهای - نمونه برداریهای متعدد انجام شده در موقع ازدحام در روزهای تعطیل و قبل و بعداز

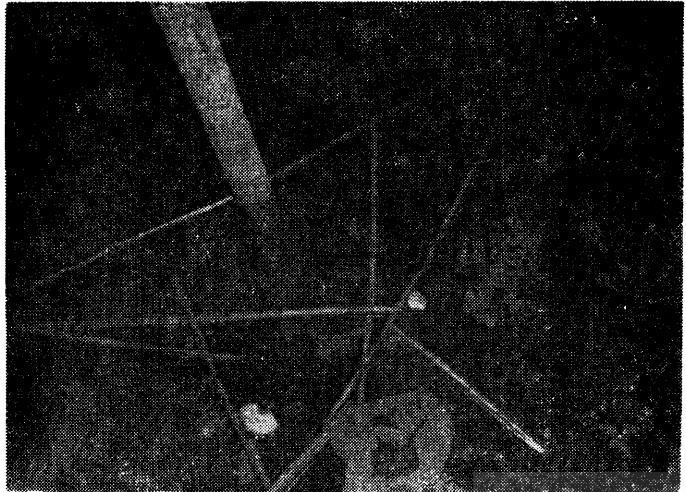
کولاک) ورقم تعداد کلیه میکرها در یک میلی لیتر از ۳۰۰۰ (قبل از کولاک) به ۹۱۴۰ (بعداز کولاک) افزایش یافته است.

۵ — ریختن فاضلاب های مختلف وزباله بدریا : ورود فاضلاب های مختلف بدریا یکی از علل آلوده شدن آب دریا میباشد . خوشبختانه در سواحل دریای خزر تعداد این فاضلابها زیاد نیست ولی در نقاطی که فاضلاب بدریا وارد میشود ، بایستی تأسیس پلاز تا فاصله حداقل یک کیلومتر از هر طرف ممنوع اعلام گردد ، و توده کردن زباله در کنار ساحل یا در دریا نیز یکی دیگر از علل آلودگی آب است که در پاره ای از نقاط ساحلی بحر خزر مشاهده گردیده است .

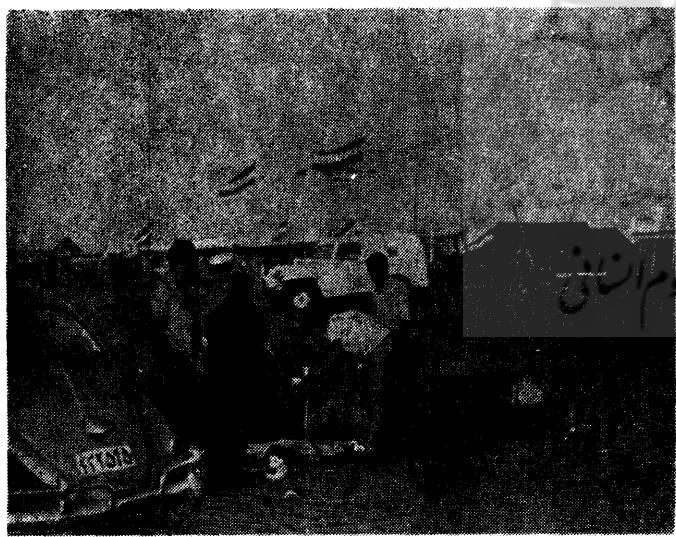
عکس رو دخانه بابل : رو دخانه ها یکی از علل مهم آلوده شدن آب دریا در سواحل دریای خزر هستند ، آب این رو دخانه قبل ازورود به دریا نا ۱۱۰۰۰ کلی با سیل در هر ۱۰۰ میلی لیتر ورقم متوسط ۱۲۳۰۰ باکتری در هر میلی لیتر آلودگی نشان داده است .

منظمه ای از آب تنی گروهی از اهالی شهرها و روستاهای نزدیک دریا در پلازهای درجه ۳ این عده بطوریکه شرح داده شده اغلب بالباس وارد آب شده ضمن شستن چرک از بین حتی در آب مباردت بهدفع ادرار و مدفوع نیز می نمایند .

نموده ای از سطح آب در چاههای آب آشامیدنی بهداشتی با دیوارهای در پلازها بطوریکه ملاحظه میشود بعلت بازماندن درب چاه انواع زیاله و آلوودگی در سطح آب دیده میشود.

یکی از شیرهای عمومی در پلازها که آب موجود در چاههای آلوود را از طریق مخازن هوائی در اختیار مردم فرار میدهد

وضع آب آشامیدنی در پلازهای عمومی :

بغیر از تعداد معدود دستگاههای تصفیه آب خصوصی که در چند پلاز درجه یک ایجاد گردیده و آب آن از نظر کیفیت باکتریولوژیکی قابل شرب است در بقیه پلازهای درجه ۱ - ۲ - ۳ وضع منابع آب آشامیدنی مورد استفاده مردم بشرح ذیل بوده است :

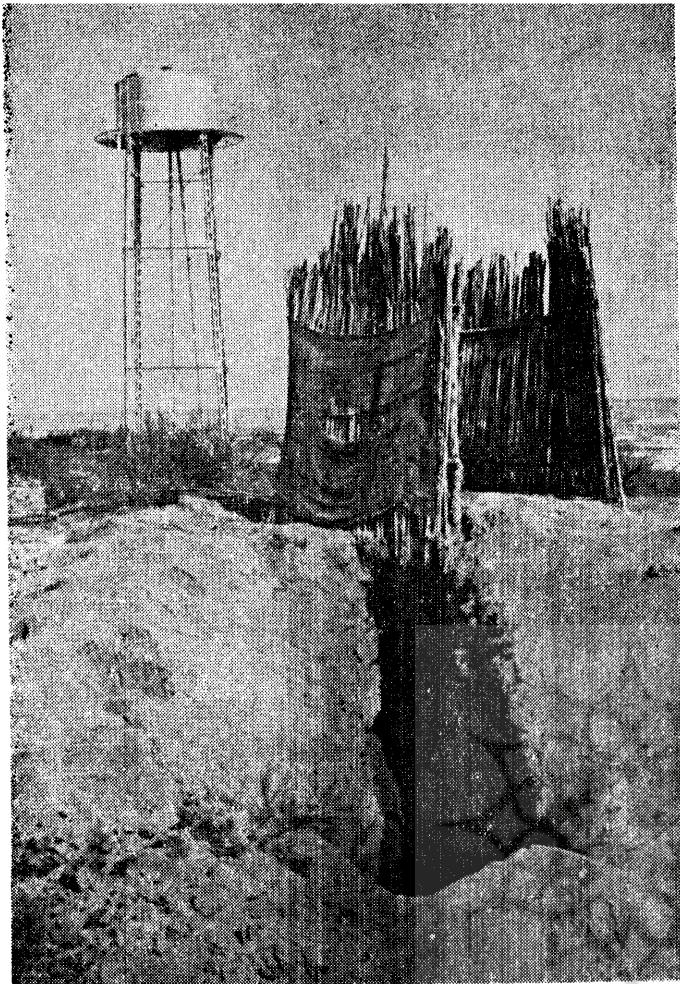
۱ - چاههای سطحی و ضربهای ساحلی - نمونه برداریهای انجام شده از آب این چاهها ، آلوودگی میکروبی قابل توجهی را در کلیه این چاهها در سرتاسر سواحل تحت بررسی نشان داده است . رفع متوسط آلوودگی به کلی با سیل ۹۱۵ (با حد اقل ۹۳ و حد اکثر ۲۴۰۰) بوده است . رقم متوسط تعداد کلیه باکتری ها در یک میلی لیتر آب این چاهها ۹۳۳۰ (با حد اقل ۶۰۰ و حد اکثر ۵۰۵۰۰) میکرپ بوده است .

از آب این چاهها در سرتاسر پلازهای ساحلی برای آشامیدن - استحمام و کلیه مصارف دیگر استفاده مینمایند . علل اصلی آلوودگی این چاهها عبارتند از :

۱ - آلوود بوند احتمالی سفره آب زیرزمینی که این موضوع نیاز به بررسی بیشتری دارد .

۲ - ورود آلوودگی های مختلف از طریق دهانه چاه و اطراف تلمبه در اثر شستشوی سطوح .

۳ - چاههای بهداشتی و مخازن هوائی : در برخی شهر های ساحلی منجمله بابلسر برای تأمین آب مصرفی مردم در پلازهای عمومی اقدام به حفره های با دیواره بتونی و ساختن مخازن هوائی و ایجاد لوله کشی و نصب شیرهای عمومی در سرتاسر پلازها گردیده است ولی متأسفانه آبی که از این طریق در اختیار مردم گذارده میشود شدیداً آلوود میباشد در یک سری از نمونه های آزمایش شده از آب این مخازن مقدار آلوودگی به کلی با سیل بیش از حد اکثر رقمی که آزمایش میتوانست نشان دهد (یعنی ۲۴۰ بود ، ولی پس از تغییر روش برای تعیین آلوودگی های شدید مقدار متوسط رقم آلوودگی بنت آمده ۱۳۹۲ کلی با سیل در هر یکصد میلی لیتر آب (با حد اقل ۴۶۰ و حد اکثر ۲۴۰۰) بوده است . مقدار متوسط رقم تعداد کلیه باکتریها در یک میلی لیتر آب در نمونه برداریهای انجام شده ۳۴۴۵ باکری (با حد اقل ۱۲۰۰ و حد اکثر ۹۳۰) بوده است . بنابراین ملاحظه میگردد که آبی که از طریق این مخازن و سیستم لوله کشی در اختیار مردم گذارده شده تا چه اندازه آلوود بوده است . علل آلوودگی این آب عبارت بوده است از :

مستراحهای محلی در پلازها و مجرای فاضلاب روباز و فاصله آن با چاه بهداشتی و پلاز.

- ۱ - وجود مستراحهای متعدد غیر بهداشتی در نزدیکی چاهها و آلودگی احتمالی سفره آب شیرین در پلازها .
- ۲ - ورود آلودگی های مختلف از طریق دهانه بتونی چاه که اکثراً باز یا نیمه باز بوده است . آب این چاهها علاوه بر آلودگی شدید میکروبی از نظر طعم و بو نیز نامطبوع و دارای طعم لجن بوده است .

وضع دفع مدفوع و فاضلاب در پلازهای عمومی :

گنشته از پلازهای درجه ۱ که دارای تأسیسات و تجهیزات مرتب و مرافق میباشد در پلازهای درجه ۲ مشکل دفع مدفوع بصورت ایجاد تعادی مستراحهای بهداشتی ظاهرآ حل شده است . ولی وضع نگهداری و نظافت آنها بهبود جویه رضایت بخش نبوده است ، واکثریت این مستراحها مخربه و کشیف فاقد شیرآب و وسائل شستشوی کافی و درب و پنجره توری دار برای محافظت از حشرات بوده است . بعلاوه فاضلاب این مستراحها اکثراً بدون رعایت اصول بهداشتی ساخته شده و باعث آلودگی محیط اطراف و همچنین سفره آب زیرزمینی میگردد .

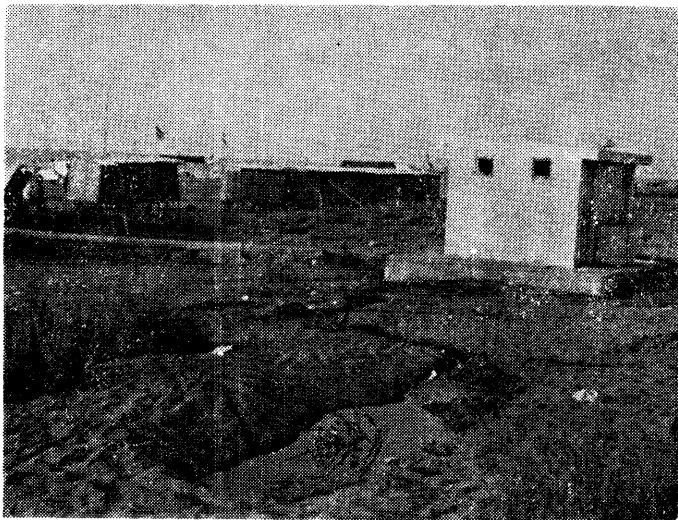
در پلازهای درجه ۳ - وضع بسیار بدتری وجود داشته است زیرا در این پلازها تعداد زیادی مستراحهای ابتدائی و غیر بهداشتی بصورت کنند گوдалی در داخل ماسه و حصار کردن اطراف آن بوسیله نی و پوشال در سر تاسر طول پلازها ساخته شده است و بعلت جاری شدن مدفوع در سطح زمین و آلوده کردن محیط اطراف و همچنین آب دریا و ایجاد محیط مناسب جهت رشد و تکثیر مگس و ایجاد منظره بد و بو و تغفن خطر بزرگی را برای سلامت مردم در این پلازها ایجاد نموده است . باوجودیکه تعادی مستراح بهداشتی نیز در این پلازها ساخته شده ولی متأسفانه این مستراحها نیز بعلت عدم رسیدگی و مرمت و نگهداری لازم و همچنین عدم وجود یک سیستم صحیح برای رفع فاضلاب آن ، و جاری شدن مدفوع در سطح زمین ، همان مضار بهداشتی مستراحهای ابتدائی را که ذکر شد دارا میباشند .

نمونه ای از مستراحهای بهداشتی ساخته شده در پلازها که از نظر نظارت داخلی دفع فاضلاب و سایر مشخصات بهداشتی در وضع بسیار بدی نگهداری میشود .

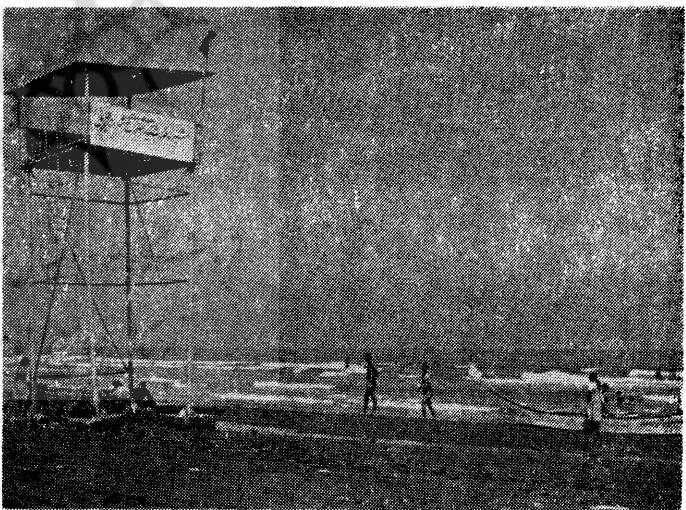
وضع جمع آوری و دفع زباله

صرف نظر از پلازهای درجه ۱ که تقسیم منظم و قابل قبولی برای جمع آوری زباله وجود دارد در پلازهای درجه ۲ نیز تا حدودی روش‌های معمول قابل قبول بوده است. هر چند که در مورد دفع نهائی زباله در هردوسته این پلازهای نواقص کلی بهداشتی مشاهده شده است که ذکر آنها از حوصله این مختصر خارج است.

در پلازهای درجه ۳ با اینکه در اکثر نقاط اقدامات قابل توجهی از طرف شهرداری‌ها در مورد جمع آوری و دفع زباله بعمل آمده مثلاً بشکه‌های درب‌دار مخصوص باین منظور در سر تاسر طول بعضی پلازهای بفوایل منظم گذارده شده معذالت بدلاًیل چندی مانند (۱) کافی نبودن بشکه‌ها و فاصله نسبتاً زیاد آنها از یکدیگر و گاهی تأخیر در خالی کردن بموقع آنها (۲) همکاری پلازه‌داران در مورد تأمین نظافت محوطه پلازه مربوط به خود و (۳) همکاری خود مردم و ریختن زباله در معابر عمومی سبب شده است که وضع جمع آوری زباله در این پلازهای مشکل بوده و از نظر بهداشتی زیان‌های ناشی از آنرا مانند پخش آلودگی‌ها — تکثیر حشرات و غیره بهمراه داشته باشد. دفن زباله در عمق کم در زیر ماسه‌ها بوسیله پلازه‌داران و بیرون ریختن این زباله بتوسط کودکانی که ماسه‌ها را حفر مینمایند یکی از مشکلاتی است که اغلب مشاهده می‌گردد.

دفع فاضلاب مستراحهای بهداشتی که مدفوع باوضع زننده در سطح زمین جاری و سبب ایجاد تعفن و تکثیر مگس و زیانهای بهداشتی دیگر می‌گردد.

وضع بهداشت مواد غذائی در پلازهای:

در اینمورد بررسی انجام شده بیشتر متوجه پلازهای درجه ۳ بوده است زیرا در این پلازهای بعلت عدم وجود تشهیلات کافی برای تهییه و عرضه مواد غذائی و عدم رعایت اصول بهداشتی مسائل متعددی را بوجود آورده است مشکلاتی که در اینمورد وجود دارد بطور خلاصه عبارتند از:

- ۱ - عرضه مواد غذائی قابل فساد از قبیل ماهی . کره . پنیر . گوشت . تخم مرغ بوسیله فروشنده‌گان دوره گرد در ظروف کشیف و رویا باز و با ابتدائی ترین وضع ممکنه .
- ۲ - نامناسب بودن وضع دکه‌ها و مرآکر تهییه و فروش اغذیه که اکثراً بنام رستوران و با اسمی فریبینده‌ای در طول پلازهای عمومی وجود دارند . در این رستورانها بعلت (۱)

دکل مامور نجات غریق‌خالی است و پرچم سیاه که علامت کولاک دریا و منوع بودن ورود بآنست بر فراز دکل بر افراسته و قایقهای نجات غریق به ساحل کشیده شده است معذالت عده زیادی هنوز در آب هستند.

موقع مأمورین نجات نیز قایق‌هارا از آب بیرون کشیده و در کنار ساحل برآمد. میردازند.

حوادث و سوانح دیگر در پلازهای عمومی:

گذشته از حوادث مربوط به غرق شدن در آب حوادث دیگری در پلازهای عمومی بالاخص در موقع ازدحام، سلامت مردم را در معرض مخاطره قرار میدهد. این حوادث بترتیب اهمیت عبارتند از :

۱ - تلفات صدمات ناشی از برخورد و سائط نقلیه با یکدیگر یا با عابرین در محوطه پلاز بعلت عبور اتومبیل‌ها از وسط محوطه پلاز.

۲ - بی‌توجهی و عدم رعایت مردم در ریختن خورده شیشه و اشیاء برنده در داخل آب یا برروی ماسه‌ها ، صرف بی‌رویه مشروبات الکلی و ایجاد بی‌نظمی‌ها و حوادث ناشی از آن . بطوریکه در آمار تهیه شده از مراکر امدادی ۶۶ درصد موارد مراجعة مربوط به مصدومیتی است که جراحات مختلفی در اثر علل فوق الذکر داشته‌اند بوده است.

۳ - صرف اغذیه فاسد و آلوده و بروز مسمومیت های غذائی .

۴ - آشامیدن آبهای آلوده و اختلالات گوارشی ناشی از آن .

بطور کلی آمار تهیه شده از درمانگاههای سیار مستقر در پلازهای ارقام ذیل را نشان داده است .

الف - ۶۵ روز درصد مربوط به انواع جراحات و بردگی ها و کوفتگی‌ها که احتیاج به پانسیون یا بخیه و آگراف داشته‌است.

ب - ۱۶ درصد موارد مربوط به انواع مسمومیت های غذائی بوده است .

ج - ۲۵ درصد موارد مربوط به مغروقین و کمک‌های لازم برای نجات آنها بوده است .

د - ۱۵ روز درصد بقیه موارد مربوط به بیماریهای مختلف بوده که در درجه‌اول اختلالات گوارش (اسهال‌ها) و بعداز آن گلو درد (آتشین تؤام باتب) و سایر اختلالات دستگاه تنفسی فوکانی بوده است .

منابع :

REFERENCES

1. Fair, G. M. (1963) "Water Supply and Waste-Water Disposal", John Wiley and Sons Inc. New York.

نامناسب بودن محیط و تجهیزات ساختمانی (۲) عدم وجود آب کافی و پاک برای شستشو (۳) عدم وجود یخچال برای نگهداری مواد غذائی (۴) عدم رعایت اصول اولیه بهداشتی در تهیه و عرضه مواد غذائی (۵) عدم صلاحیت مسئولین این محلها از نظر سلامت بدنی و آشنا نیز کافی اصول نظافت و بهداشت فردی اغذیه‌ای که در تحت این شرایط تهیه و بمردم عرضه می‌شود بخصوص در موقع ازدحام و شلوغی سبب بروز بیماریهای و اختلالات متعدد گوارشی بالاخص مسمومیت های غذائی می‌گردد. بطوريکه بعداً ذکر میگردد مسمومیت های غذائی در این پلازهای یکی از ارقام قابل توجه مراکر درمانی را تشکیل میدهد.

تشکیلات امدادی و درمانی :

۱ - تسهیلات درمانی : در سالهای اخیر تشکیلات درمانی و امدادی مشترکی با همکاری جمعیت شیر و خورشید سرخ ایران و سازمان تربیت بدنی و تفریحات سالم کشور در پلازهای عمومی در اکثر شهرهای شمالی بنظور نجات مغروقین و درمان مصدومین و بیماران ایجاد گردیده، وجود چنین تشکیلاتی با توجه به نیاز فراوانی که در اینمورد در پلازهای عمومی بالاخص در موقع ازدحام و شلوغی وجود دارد کمال مؤثر و شریخشی در راه تأمین بهداشت عمومی مردم در این مراکر تفريحی بوده است. البته با توجه به کثرت جمعیت و نیاز موجود لزوم توسعه و ازدیاد اینگونه مراکر درمانی و امدادی در غالب پلازهای بزرگ احساس میگردد .

۲ - تسهیلات امدادی و مسئله نجات غریق : بررسی که در مورد نوع و تعداد لوازم و تجهیزات امدادی و نجات غریق در پلازهای عمومی بعمل آمد نشان داد که با توجه به استاندارد های موجود در دنیا مقدار لوازم و تجهیزات موجود در پلازهای عمومی بطور قابل توجهی کمتر از مقدار مورد نیاز بوده است . بعنوان مثال تعداد ناجیان غریق موجود نسبت به تعداد مورد نیاز نسبتی برابر $\frac{1}{3}$ ، و این نسبت برای برج های دیده‌بانی حدود $\frac{1}{7}$ بوده است . علاوه بر این اشکالات و نواقص دیگری از نظر کمی تعداد قایقهای نجات و نوع آنها - و عدم وجود وسائل دیگر امدادی مانندی لاستیک‌های نجات . چوب‌های نجات، و همچنین عدم استفاده از برج‌های دیده‌بانی جز در بعضی موارد وجود داشته است .

عدم توجه بسیاری از مردم به مقررات و دستورات ناجیان غریق و رفتنه بدریا در موقع کولاک و طوفانی بودن نیز ، یکی از مشکلاتی است که هنوز حل نشده است بخصوص که در اینگونه

- poration, New York.
15. Olin Chemical Division, (1968), "PH Plus for Swimming Pool, Industrial Water Conditioning and Spray Towers." Olin Mathison Chemical Division, New York.
- ١٦ - دکتر خدابنده (۱۳۴) - میکروب شناسی دریا
مجله طب عمومی .
2. Salvato Jr. J. A. (1958) "Environmental Sanitation", John Wiley and Sons Inc. New York.
  3. The American Public Health Association, (1957), Design, Equipment and Operation of Swimming Pools and Other Public Bathing Places." Tenth Edition, APHA, 1970, Broadway, New York.
  4. Ehlers V. M., Steel E. W. (1965) 'Municipal and Rural Sanitation.' Mc. Grow-Hill, New York.
  5. Sanitary Engineering Division, North Carolina State Board of Health, (1964), "Public Swimming Pool Standards." State Board of Health, North Carolina, U. S. A.
  6. W. H. O. Expert Committee on International Standards of Drinking Water (1963), "International Standards of Drinking Water", World Health Organisation, Geneva.
  7. Olin Chemical Division. (1968) "Keeping the Pool Safe and Sanitary," Olin Mathison Chemical Corporation, New York.
  8. Olin Chemical Division (1968) "6 Steps to Modern Pool Sanitation", Ollin Mathison Chemical Corporation, New York.
  9. Ollin Chemical Division (1968) "The Clor-Fax Plan; Protect your Pool with HTH, Dry Chlorine", Olin Mathison Chemical Corporation. New York.
  10. Olin Chemical Division (1968) "H.T.H. Guide to Safe Water", Olin Mathison Chemical Corporation, New York.
  11. Olin Chemical Division (1968), 'C'mon In ! The Water's Fine!', Olin Mathison Chemical Corporation, New York.
  12. Cuno Engineering Corporation, (1968), "Owners Manual for Cuno Aqua-Pure Chemical Feeders," American Machine and Foundry Company, Middletown Connecticut. U.S.A.
  13. Olin Chemical Division, (1968), "Home Pool Care", Olin Mathison Chemical Corporation, New York.
  14. Olin Chemican Division, (1968), "Eliminate Acidity, Control Alkalinity," Olin Mathison Chemican Cor-

